

Відділення ендоскопічної та лазерної спінальної нейрохірургії

Відділення ендоскопічної та лазерної спінальної нейрохірургії було відкрите в Інституті нейрохірургії ім.акад.А.П.Ромоданова АМН України 29 грудня 1995 р.

Ендоскопічні втручання при захворюваннях і ушкодженнях головного і спинного мозку отримали свій розвиток з кінця 80-х років ХХ століття, і стали найбільшим досягненням сучасної нейрохірургії. Створення подібного відділення — першого в країнах СНД — відповідало світовим тенденціям розвитку спеціальності. З початком його роботи було відкрито яскраву сторінку в розвитку української нейрохірургії, покладено початок розвитку нового напрямку — амбулаторної нейрохірургії.

Відмінною рисою організації відділення є залучення позабюджетних коштів для придбання дорогого медичного обладнання — ендоскопічного нейрохірургічного набору фірми “Karl Storz”, електронно-оптичного перетворювача “Сіре-мобіль-2000” фірми “Siemens”, хірургічного неодимового лазера “Fibertom 4060” фірми “Dornie”, а також хірургічного мікроскопа “Leica-Wild”, операційного стола та ін. До 1999 р. відділення працювало в амбулаторному режимі, не маючи свого ліжкового фонду.

Становленню відділення, розвитку мініінвазивних ендоскопічних та пункційних втручань передувала тривала підготовча робота з оволодіння новітніми хірургічними технологіями в провідних клініках США та Європи, підтримка Президента АМН України акад. О.Ф.Возіанова та директора Інституту нейрохірургії акад. Ю.П.Зозулі, залучення вітчизняних інвесторів і зарубіжних благодійних організацій (виділимо Університет Вандербільта, США) до реалізації проекту.

Протягом 1993–1996 рр. чл.-кор. АМН України, проф. Є.Г.Педаченко і канд. мед. наук М.В.Хижняк проходили стажування в клініках проф. P.W.Asher (Грац, Австрія), проф. J.Hollinger (Мюнхен, Німеччина), проф. F.Ulrich (Крефельд, Німеччина), удосконалювали професійні навички на практичних курсах тематичного удосконалення з оволодіння методиками пункційної лазерної і ендоскопічної спінальної нейрохірургії (Севілья, Іспанія, 1998; США, 2000). У 2001 р. стажування з пункційної вертебропластики в нейрохірургічній клініці проф. A.Gangi (Страсбург, Франція) пройшов лікар С.В.Куцаєв. Неоціненну допомогу в удосконаленні професійної підготовки співробітникам клініки надали президент Американської асоціації мінімально інвазивної спінальної хірургії (США), керівник Каліфорнійського центру спінальної хірургії доктор J.Chiu, а також керівник нейрохірургічної клініки м.Майнц (Німеччина) проф. A.Perneczky.

Реалізуючи ідеологію мініінвазивних втручань при дискогенній патології на основі високотехнічного обладнання, були впроваджені в практику принципово нові види оперативних втручань із застосуванням хірургічного лазера, удосконалені традиційні операції. Вперше в Україні і в країнах СНД лікарями відділення були здійснені і запропоновані в практичну діяльність пункційні лазерні нуклеотомії на поперековому, грудному і шийному рівнях хребетного стовбура, ендоскопічні втручання різних модифікацій на шийному та поперековому відділах хребта, пункційна вертебропластика при “агресивних” гемангіомах тіл хребців, “критичному” остеопорозі, компресійних переломах тіл хребців.

В клініці отримали висококваліфіковану хірургічну допомогу тисячі хворих із різних регіонів України, Росії, Молдови, Білорусі, Вірменії, Узбекистану, Азербайджану, Туркменії, Литви, а також країн дальнього зарубіжжя (США, Великобританія, Ізраїль, Лівія, Індія та ін.).

На початку 1999 р. відділення отримало 15 ліжок, а в подальшому (з 2000 р.) розширилося до 20. Оперативні втручання із застосуванням хірургічного мікроскопа, лазерної та ендоскопічної апаратури проводять у двох операційних. Хірургічна активність становить до 98–99% при ефективності операцій в середньому 91–92%.

Пункційна лазерна нуклеотомія і до теперішнього часу є найменш травматичним втручанням при дискогенних компресійних синдромах. У клініці вперше в світі було запропоновано індивідуальний вибір разової і сумарної дози лазерного опромінення на основі термокондуктометричних показників у ході операції.

Методики оригінальних пункційних лазерних втручань на шийному та грудному відділах хребта є пріоритетними і не мають аналогів у країнах СНД.

У клініці запроваджені і успішно реалізуються ендоскопічні мікрохірургічні технології при грижах дисків у поперековому і шийному відділах хребтового стовбура. На даний час ендоскопічна портална нуклеотомія є однією з найпопулярніших малоінвазивних методик, які використовуються в Західній Європі та США. Операція є методом вибору при серединних грижах міжхребцевих дисків і, в основному, використовується при несеквестрованих грижах. Подібні втручання виконуються під місцевим знеболенням, за допомогою спеціального мікроінструментарію під відеоендоскопічним і флюороскопічним контролем, як правило амбулаторно. У ряді випадків ендоскопічна нуклеотомія виконується як “операція вихідного дня”, коли пацієнтів оперують у п’ятницю після роботи, вони перебувають під спостереженням протягом вихідних днів і в понеділок повертаються до звичної трудової діяльності.

Грижі міжхребцевих дисків в деяких випадках супроводжуються розвитком сегментарної нестабільності. В подібних випадках в клініці використовують ендоскопічні системи стабілізації хребтового стовбура.

Співробітники відділення удосконалили мікрохірургічну патологію видалення гриж міжхребцевих дисків з використанням хірургічного лазера для випарювання залишку пульпозного ядра в ході відкритого втручання. При цьому досягається необхідний радикалізм, який перешкоджає рецидиву гриж і зберігає цілісність замикальних пластинок, що запобігає розвитку асептичних спондилодисцитів. Спільно з асоціацією “Пластична хірургія України” для профілактики рубцевоспайкового епідуриту після мікрохірургічних втручань розроблено спеціальний гель “Інтерфал-Spine”, який не має аналогів в світовій практиці. Пріоритет підтверджено низкою вітчизняних та зарубіжних патентів.

Відповідно до штатного розкладу з 1995 р. у відділенні працюють проф. Є.Г.Педаченко, канд. мед. наук М.В.Хижняк, анестезіолог О.В.Толстихін, старша медична сестра О.М.Толстихіна (до 2002 р.), операційна медична сестра Є.В.Білецька. З 1999 р. штат клініки розширено за рахунок залучення лікаря-нейрохірурга вищої категорії В.А.Крамаренка, випускника Національного медичного університету лікаря С.В.Куцаєва, рентген-лаборанта К.С.Мінакової, анестезистки Л.В.Монастирської, медичних сестер М.В.Володової, А.Ю.Крилової, Т.Ф.Кондратенко, Т.В.Матвієнко,

А.М.Яцук, молодших медичних сестер Л.І.Островерчук, В.М.Шликової, Т.А.Бородавки, Н.І.Мельниченко, І.Ю.Мазниченко, Н.І.Лагути, О.В.Ступицької. З 2002 р. працює старша медична сестра відділення є О.Ю.Лапіна, операційна медична сестра О.А.Павлова, анестезистка В.Г.Медведкова. З 2004 р. в штат відділення включено канд. мед. наук О.Ф.Танасійчука.

Наукову і лікувально-консультативну роботу у відділенні проводять також консультанти-нейрохірург доц., канд. мед. наук Т.І.Макеєва, консультант-невролог канд. мед. наук С.О.Яворська (до 2004 р.).

Співробітники відділення проводять активну наукову роботу. В 2000 р. була видана монографія “Ендоскопічна спінальна нейрохірургія”, яка не має аналогів у світовій нейрохірургічній літературі. Автори монографії (Є.Г.Педаченко, С.В.Куцаєв) удостоєні Премії АМН України в галузі клінічної медицини за 2001 р. За участі проф. Є.Г.Педаченка в США у 2000 р. видано практичне керівництво з мінімально інвазивної спінальної хірургії (The Practice of Minimally Invasive Spinal Technique).

*Співробітники клініки ендоскопічної та лазерної спінальної нейрохірургії. 2005 р.
Другий ряд, зліва направо: М.В.Хижняк, Є.Г.Педаченко,
А.Р.Гармиш, О.Ф.Танасійчук, В.А.Крамаренко
Перший ряд, зліва направо: анестезіолог О.В.Толстїхін, медсестри
В.О.Медведкова, О.В.Білецька, старша медсестра О.Ю.Лапіна*

На матеріалах клініки захистили кандидатські дисертації аспіранти О.Ф.Танасійчук “Пункційна лазерна дискотомія при дискогенних попереково-крижових радикулітах” (1999), В.Д.Куліков “Мініінвазивні нейрохірургічні втручання при множинних грижах міжхребцевих дисків попереково-крижового відділу хребта” (2002), лікар С.В.Куцаєв “Ендоскопічна портальна нуклеотомія при дискогенних попереково-крижових радикулітах” (2002).

Роботу “Хірургічне лікування попереково-крижових дискогенних мієлорадикулярних синдромів” на здобуття вченого ступеня доктора медичних наук виконує канд. мед. наук М.В.Хижняк.

Матеріали проведених досліджень оприлюднені на найкрупніших форумах — III Міжнародному конгресі з мінімально інвазивної нейрохірургії (Париж, 1997), I Всесвітньому конгресі з мінімально інвазивної спінальної хірургії (США, 2000), I Всесвітньому конгресі з спінальної патології (Берлін, 2000), Європейському (Копенгаген, 1999) і Всесвітньому (Сідней, 2001) конгресах нейрохірургів, III конгресі нейрохірургів Азії (Нагойя, 2000), III конгресі нейрохірургів Причорноморських країн (Одеса, 2001), з'їздах нейрохірургів Росії (Нижній Новгород, 1998; Санкт-Петербург, 2002) та України (Одеса, 1998; Алушта, 2003), Міжнародних конгресах з ендоскопічної спінальної хірургії (Цюрих, 2004, 2005).

Проф. Є.Г.Педаченко обраний членом редколегії *Journal of Minimally Invasive Spinal Technique* (США), почесним членом Американської асоціації мінімально інвазивної спінальної хірургії (США), членом Американської асоціації нейрохірургів (AANS) ім.Г.Кушинга (2002), членом Королівської спільноти хірургів США (2003).

На запрошення медичного факультету Університету м.Інсбрук (Австрія), яке було передано через посольство України в Австрії, співробітники відділення (Є.Г.Педаченко, С.В.Куцаєв) провели показові ендоскопічні операції на шийному відділі хребтового стовбура в нейрохірургічній клініці м.Фельдкірх (січень–лютий 2004 р.).

На персональне запрошення керівництва Всесвітньої Федерації нейрохірургічних спільнот Є.Г.Педаченко провів лекції з ендоскопічних спінальних операцій для слухачів навчальних курсів Всесвітньої Федерації (Ганновер, 2004).

На запрошення Московської спільноти нейрохірургів на засіданні було представлено досвід роботи відділення з ендоскопічної шийної мікродискотомії та пункційної вертебропластики (Москва, 2004).

Подальшими задачами відділення є впровадження торакоскопічних втручань при патології вегетативної нервової системи, а також перкутанних систем стабілізації.